

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
 מועד הבחינה: חורף תשי"ע, 2010
 מספר השאלון: 211,011108

עברית: הבנה, הבעה ולשון – שאלון ב'

שאלון מותאם
 יחידת לימוד אחת

א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

חלק I – הבנה והבעה	–	50 נקודות
פרק א – הבנה	–	25 נקודות
פרק ב – הבעה	–	25 נקודות
חלק II – תחביר	–	24 נקודות
חלק III – מערכת הצורות	–	26 נקודות
פרק א – שאלות חובה	–	12 נקודות
פרק ב – שאלות בחירה	–	14 נקודות
סה"כ	–	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

- (1) יש לענות על השאלות בטופס הבחינה, לפי ההוראות.
- (2) הקפד על כתב ברור, על פיסוק הגיוני ועל כללי הדקדוק.
- (3) מומלץ לקרוא שוב את המאמר בעמודים 2-3, לפני שמתחילים לענות על השאלות שבחלקים II, III.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

חלק I – הבנה והבעה (50 נקודות)

פרק א – הבנה (25 נקודות)

קרא את המאמר שלפניך, וענה על השאלות שאחריו.

שתי גדות לעולם הדיגיטלי

(מעובד על פי אורעד, י' [מאי, 2003]. גליליאו, גיליון מס' 57, עמ' 58-61)

פסקה א פערים חברתיים מלווים את ההיסטוריה האנושית זה אלפי שנים. פערים אלו באים לידי ביטוי באופנים שונים, כמו פערים בהכנסה, פערים מעמדיים ועוד. ואולם ייתכן שפער חברתי חדש יחסית, ההולך ומחריף, יאפיל על כולם יחד. מדובר ב"פער הדיגיטלי": הפער בין אוכלוסיות שיש להן גישה קבועה ויעילה לטכנולוגיות מידע חדישות לבין אוכלוסיות שאין להן גישה זו, בעיקר בשל חולשתן הכלכלית המונעת מהן לרכוש מחשב, להתחבר לאינטרנט* ולשלם עבור השירותים הנלווים. במילים אחרות, זהו הפער הקיים בין אלו הנהנים מפירותיו של עידן המידע לבין אלו שאינם נהנים מכך.

פסקה ב פער חברתי זה אפשר להמחיש בעזרת הדוגמה הבאה: שרון היא נערה בכיתה ט', אשר בביתה מצויים כמה מחשבים המחוברים לאינטרנט. היא מסתייעת באינטרנט באופן קבוע לצורך לימודיה וכן לצרכים אחרים, כגון בידור, הכרת חברים ועוד. לעומתה עמית משולל כמעט כל התנסות בשימוש באינטרנט. בביתו אין מחשב ואף לא חיבור לאינטרנט, לכן הוא אינו מסתייע במחשב לצורך לימודיו.

פסקה ג אמנם הנגישות למידע הפכה שוויונית יותר בהשוואה לעבר הלא־רחוק, אולם היא עלולה להטעות. השוויוניות בנגישות למידע ברשת, השימוש המסיבי באינטרנט והגידול המרשים במספר המשתמשים בו אינם מצמצמים את הפער הדיגיטלי. למרות קצב ההשתכללות המהיר של הרשת והטמעתה המואצת באוכלוסיית העולם ולמרות הפופולריות שלה, עדיין נותרו מגזרי אוכלוסייה גדולים שאינם זוכים ליהנות מפירותיה, ובדרך זו נפער הפער הדיגיטלי.

פסקה ד על הפער הדיגיטלי אפשר להתבונן משני היבטים: ההיבט האחד הוא ההיבט הבין-מדינתי. הוא נוגע להבדלים בשימוש בטכנולוגיות המידע בין מדינות שונות. ההתבוננות מן ההיבט הבין-מדינתי מגלה כי על אף ש-15% בלבד מאוכלוסיית העולם גרים במדינות מתועשות, הם מהווים כ-90% מאוכלוסיית גולשי האינטרנט בעולם כולו.

פסקה ה ההיבט השני הוא תוך-מדינתי. הוא נוגע להבדלים בשימוש בטכנולוגיית המידע בין שכבות אוכלוסייה בתוך המדינות עצמן, לדוגמה הפערים שבין אוכלוסיות של מיעוטים שונים, בין בעלי הכנסה שונה וכדומה. התבוננות מהיבט זה מגלה כי במדינות שונות יש פערים דיגיטליים בין בעלי הכנסה שנתית גבוהה מאוד לבין בעלי הכנסה שנתית ממוצעת ומטה. למשל בישראל, מספר המשפחות מן העשירון העליון, המחזיקות בבתיהן מחשב, גדול פי כמה וכמה ממספר המשפחות מן העשירון התחתון שיש להן מחשב.

* אינטרנט – בעברית נקרא "מרשתת".

פסקה ו ההתחדשות המהירה והבלתי פוסקת של טכנולוגיית המידע והצורך להתעדכן בה בלי הרף מעמיקים את הפער הדיגיטלי. הסכנות שמאיים להביא עמו פער זה הן רבות. להלן כמה מהבולטות שבהן.

פסקה ז **השכלה והרחבת אופקים** – למאות מיליוני בני אדם בעולם אין אפשרות לרכוש השכלה מסיבות שונות – מצוקה כלכלית, ריחוק ממרכזים עירוניים, בעיות חברתיות, נכויות ועוד. האינטרנט מקל על רכישת השכלה והרחבת אופקים. פער ההשכלה בין המשתמשים באינטרנט לבין אלה שאינם משתמשים בו ילך ויתרחב.

פסקה ח **מעגל הבדידות** – בעיני רבים האינטרנט נתפס ככלי המגביר ניכור חברתי, אולם למעשה הוא מאפשר ליצור קשרים מסוגים שונים עם אנשים מכל רחבי העולם. בכך יש פוטנציאל לשבירת מעגל הבדידות של מיליוני אנשים. קשרים אלה עשויים להתממש ולהתפתח גם בעולם הפיזי. הפער בין המשתמשים באינטרנט ליצירת קשרים חדשים לבין אלה שאינם משתמשים בו ילך ויתרחב.

פסקה ט **חשיבה פתוחה, סובלנית ודמוקרטית** – חברה פתוחה, סובלנית ודמוקרטית היא תנאי הכרחי לרווחת האדם ולשגשוג בתחומים שונים: כלכליים, תרבותיים ומדעיים. האינטרנט הוא כלי פתוח, המאפשר מעבר מידע בלי צנזורה. הוא יכול להכין בני אדם במדינות לא-דמוקרטיות למעבר למשטר דמוקרטי. הוא משמש קרקע פורייה ליצירת קשרים בין בני אדם מכל רחבי תבל, קשרים שהם בין תרבויות, גזעים, לאומים, דתות ותפיסות עולם. כך למשל רופאים ממדינות שרק בתקופה האחרונה נפתחו למערב, נהנים משפע המידע שהם מוצאים בתחומם באינטרנט, ומתפעלים מן העובדה שמידע זה פתוח לפני כולם, בכלל זה החולים. גם כאן הפער בין המשתמשים באינטרנט לבין אלה שאינם משתמשים בו ילך ויגדל.

פסקה י מעולם לא עמד לרשות האנושות כלי רב-עוצמה להשגת מידע עצום ומגוון, לעיבודו וליצירת תקשורת נוחה, אישית וזמינה בין בני אדם כמו רשת האינטרנט. רשת האינטרנט יכולה להחליף את הספר, הטלפון, הרדיו והטלוויזיה גם יחד, והיא יעילה ונוחה בהרבה. בכוחה לגשר בנוחות ובעלות נמוכה יחסית על פני תרבויות, דתות, תפיסות עולם ועוד. אולם יש בכוחה גם להפריד אוכלוסיות שלמות מן הזרם המרכזי של האנושות. סגירתו של הפער הדיגיטלי יכולה לסייע בפיוס האנושות לאיחוד כוחות לעבר עתיד טוב יותר.

השאלות

ענה על כל השאלות 1-6.

1. מהי הסיבה העיקרית להיווצרות הפער הדיגיטלי? בסס את דבריך על המאמר. (2 נקודות)

כותב המאמר טוען שההתחדשות המהירה והבלתי פוסקת של טכנולוגיית המידע מעמיקה את הפער הדיגיטלי, והוא מציג סכנות שונות העלולות לנבוע מפער זה. בחר בשתי סכנות המוזכרות במאמר, והסבר כל אחת מהן. (6 נקודות)

מהי מטרת המאמר?

הקף את התשובה הנכונה. (4 נקודות)

- א. להציג את התרחבות השימוש באינטרנט ברחבי העולם.
- ב. להסביר את הגורמים השונים לפער הדיגיטלי.
- ג. להתריע על הפער הדיגיטלי ועל התוצאות העלולות לנבוע ממנו.
- ד. להתנגד לשימוש באינטרנט כדי למנוע היווצרות פער דיגיטלי.

על פי הפסקה האחרונה, מהי דעתו של הכותב?

הקף את התשובה הנכונה. (4 נקודות)

- א. השימוש באינטרנט מביא רק ברכה לאנושות.
- ב. השימוש באינטרנט חשוב, אך כרוך בבעיות.
- ג. השימוש באינטרנט מסוכן, ולכן אינו רצוי.
- ד. השימוש באינטרנט מתפשט במידה שווה בכל האוכלוסיות.

5. כותב המאמר משתמש בלשון ציורית.

א. לפניך משפט מן הפסקה הראשונה: "הנהנים מפירותיו של עידן המידע".
נסח את המשפט מחדש, בלי להשתמש בלשון ציורית. (3 נקודות)

ב. הסבר מדוע הכותב משתמש באמצעי זה. (3 נקודות)

---

6. בפסקה א כתוב: "ואולם ייתכן שפער חברתי חדש... יאפיל על כולם יחד".

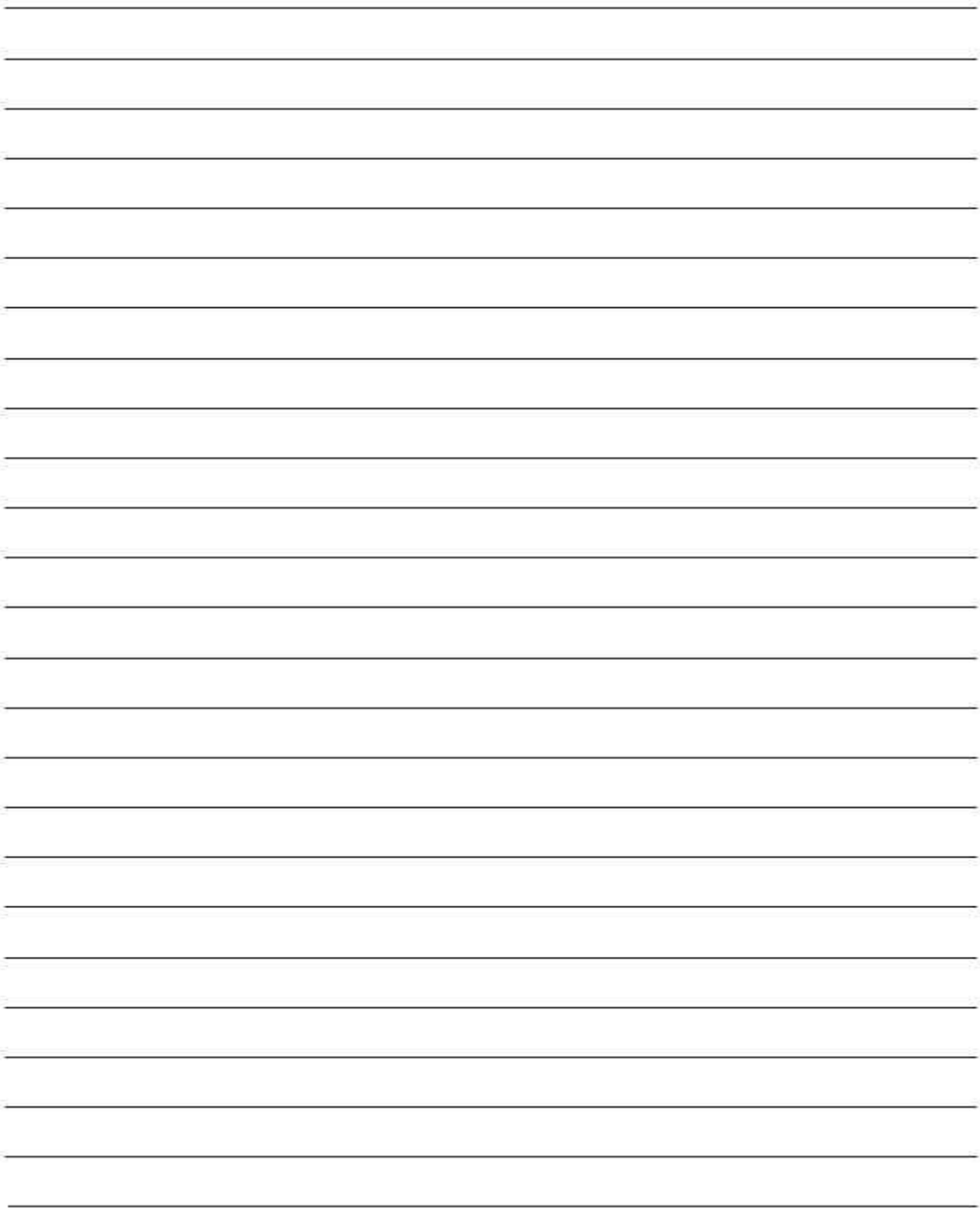
לפניך שני משפטים שבהם מודגשות המילים "תאפיל", "האפילה".

הקף את המשפט שבו משמעות המילה המודגשת מתאימה למשמעותה במאמר. (3 נקודות)

א. אם תאפיל את החדר, לא נוכל לראות דבר.

ב. רונית נבחרה למלכת היופי, מפני שהאפילה ביופייה על המועמדות האחרות.

חלק II – תחביר (24 נקודות)

לפניך שבע שאלות (9-15). עליך לענות על ארבע שאלות בלבד (לכל שאלה – 6 נקודות).

9. "הפער הדיגיטלי" הוא מונח שנטבע לראשונה באמצע שנות התשעים של המאה העשרים במינהל האמריקני לתקשורת ולמידע.

א. לפניך ארבע אפשרויות לסיווג המשפט. הקף את התשובה הנכונה.

- (1) משפט מורכב: עיקרי – משפט פשוט; פסוקית לוואי פשוטה.
- (2) משפט מורכב: עיקרי – משפט פשוט; פסוקית לוואי בעלת חלקים כוללים.
- (3) משפט איחוי (מחובר): איבר א – משפט פשוט; איבר ב – משפט פשוט.
- (4) משפט פשוט בעל חלקים כוללים.

ב. מהו התפקיד התחבירי של המילים המודגשות בקו במשפט הנתון?

הקף את התשובה הנכונה.

הוא	(1) נושא	(2) נשוא	(3) אוגד	(4) תמורה
לראשונה	(1) תיאור	(2) נשוא	(3) לוואי	(4) מושא
המאה העשרים	(1) מושא	(2) לוואי	(3) תמורה	(4) תיאור
במינהל האמריקני	(1) תיאור	(2) נשוא	(3) מושא	(4) לוואי

10. ההתחדשות המהירה והבלתי פוסקת של טכנולוגיית המידע והצורך בעדכון שוטף בה בלי הרף מעמיקים את הפער הדיגיטלי.

א. לפניך ארבע אפשרויות לסיווג המשפט. הקף את התשובה הנכונה.

(1) משפט איחוי (מחובר): איבר א – משפט פשוט בעל חלקים כוללים;

איבר ב – משפט פשוט.

(2) משפט פשוט בעל חלקים כוללים.

(3) משפט מורכב: עיקרי – משפט פשוט בעל חלקים כוללים; פסוקית מושא פשוטה.

(4) משפט פשוט.

ב. מהו התפקיד התחבירי של המילים המודגשות בקו במשפט הנתון?

הקף את התשובה הנכונה.

טכנולוגיית המידע (1) תיאור (2) נושא (3) לוואי (4) נושא

מעמיקים (1) נושא (2) נושא (3) לוואי (4) תיאור

ג. המר את המשפט הנתון למשפט אחר בעל מבנה כלשהו שיהיה בו קשר לוגי של

סיבה ותוצאה.

---

11. א. לפניך שלושה משפטים. שחבר אותם לקטע לכיד (הוסף מילות קישור מתאימות).

- מדינת ישראל היא מובילה עולמית בפיתוח טכנולוגי.
- מדינת ישראל מייצאת ידע טכנולוגי לכל העולם.
- במדינת ישראל נוצר פער דיגיטלי בין שכבות אוכלוסייה שונות.

ב. במדינת ישראל נוצר פער דיגיטלי בין שכבות אוכלוסייה שונות.

מהו סוג המשפט? הקף את התשובה הנכונה.

משפט פשוט / משפט פשוט בעל חלקים כוללים / משפט מורכב / משפט איחוי (מחובר)

12. לפניך שישה משפטים.

בכל משפט ציין את התפקיד התחבירי של הצירוף "פער דיגיטלי", המודגש בקו.

א. פער דיגיטלי נפער בשנים האחרונות בין מדינות שונות בעולם.

התפקיד התחבירי: _____

ב. את הפער הדיגיטלי קשה למנוע לנוכח ההתפתחות המהירה של האינטרנט.

התפקיד התחבירי: _____

ג. שר המדע וסגנו דנו בפער הדיגיטלי ובדרכים לצמצומו.

התפקיד התחבירי: _____

ד. בגלל הפער הדיגיטלי שכבות אוכלוסייה נשארות מאחור.

התפקיד התחבירי: _____

ה. בעיית הפער הדיגיטלי עולה לעתים לדיון במשרדי הממשלה.

התפקיד התחבירי: _____

ו. יש פער דיגיטלי בין מדינות מתועשות ובין מדינות מתפתחות.

התפקיד התחבירי: _____

13. מחבר המאמר טוען שחברה פתוחה, סובלנית ודמוקרטית היא תנאי הכרחי לרווחת האדם

ולשגשוג בתחומים שונים: כלכליים, תרבותיים ומדעיים.

א. ציין את סוג המשפט. _____

ב. אם המשפט מורכב או מחובר, תחם את חלקיו.

ג. במשפט הנתון יש חלקים כוללים.

בחר באחד מהם, וציין את תפקידו התחבירי במשפט.

החלק הכולל: _____

תפקידו התחבירי: _____

ד. ציין את התפקיד התחבירי של המילים המודגשות בקו במשפט זה.

היא: _____ הכרחי: _____

14. במדינת ישראל, שבה המשאב העיקרי הוא ההון האנושי, עלינו להשקיע את מרב המאמצים בתלמידים ובמחשוב מערכת החינוך.

א. ציין את התפקיד התחבירי של הצירופים המודגשים בקו במשפט זה.

במדינת ישראל: _____ מערכת החינוך: _____

ב. פרק את המשפט לשלושה משפטים עצמאיים.

משפט (1) _____

משפט (2) _____

משפט (3) _____

15. מי שילמד באמצעות מחשבים, יתרום לצמצום הפער הדיגיטלי.

א. ציין את הסוג התחבירי של המשפט: פשוט / איחוי (מחובר) / מורכב _____

ב. ציין את התפקיד התחבירי של המילים המודגשות בקו במשפט זה.

באמצעות מחשבים: _____ לצמצום: _____

ג. שחבר את המשפט הנתון למשפט מורכב בעל פסוקית תנאי.

_____

_____

חלק III – מערכת הצורות (26 נקודות)

פרק א – שאלות חובה (12 נקודות)

לפניך שתי שאלות (16-17). ענה על שתיהן לפי ההוראות בכל שאלה (לכל שאלה – 6 נקודות).

הפועל

16. לפניך שישה משפטים, ובכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו פועל מנוקד).

השלם את הטבלה (רק במקומות הלבנים).

הזמן/הדרך	הגוף	הבניין	השורש	הפועל
				פערים חברתיים מלווים (מְלוּוִים) את ההיסטוריה.
				את הפער החברתי אפשר להמחיש (לְהַמְחִישׁ) בעזרת דוגמה.
				שרון תסתייע (תִּסְתַּיֵּעַ) באינטרנט בקביעות.
				רבים נהנים (נִהְנֵיִם) מפירותיו של עידן המידע.
				שפע המידע פתוח (פְּתוּחַ) לפני כולם.
				בביתה של שרון מצויים (מְצוּיִים) כמה מחשבים.

השם

17. לפניך קטע, ובו חמישה שמות מודגשים.

הטלוויזיה והאינטרנט מאפשרים למיליארדי בני אדם בעולם לצפות בו-זמנית בתחרויות האולימפיאדה או במשחקי גביע העולם בכדורגל. בעקבות התפתחות האינטרנט המושג "כפר גלובלי" מקבל משמעות רחבה מאוד. עלות שעת עבודה במדינות מתפתחות זולה יותר, לכן חברות מערביות מפעילות נותני שירות במדינות אלה. כך קורה שאדם היושב בניו יורק ומבקש באמצעות האינטרנט תמיכה טכנית לתיקון המחשב הביתי שלו, יכול לקבל הוראות מטכנאי הנמצא בהודו, והוא אינו זקוק לשירותיו של הטכנאי המקומי.

א. לפניך טבלה ריקה.

כתוב בראש הטבלה את שלוש דרכי התצורה של השמות המודגשים, ומיין את השמות המודגשים לפי דרכי התצורה שלהם.

ב. במה שונים השמות: טלוויזיה ואינטרנט מהשמות המודגשים בקטע?

פרק ב – שאלות בחירה (14 נקודות)

לפניך ארבע שאלות (18-21) מתחום הפועל ומתחום השם. ענה על שתי שאלות בלבד. תוכל לענות על שאלות מתחום אחד אך משני התחומים (לכל שאלה – 7 נקודות).

הפועל

18. לפניך קטע, ובו שלושה פעלים מודגשים.

התלמיד **התבונן** בתמונה, ולא **הבין** מה מצויר בה. התמונה **הובנה** לאחר שהמדריכה הסבירה אותה.

א. מהו השורש המשותף לשלושת הפעלים המודגשים בקטע? _____

ב. כתוב ליד כל פועל את הבניין שלו.

– **התבונן** (התבונן) הבניין: _____

– **הבין** (הבין) הבניין: _____

– **הובנה** (הובנה) הבניין: _____

ג. כיום בניינים רבים **נבנים** (נבנים) למטרת השכרה.

מהו השורש של הפועל **נבנים** (נבנים)? _____

מהו הבניין של הפועל **נבנים** (נבנים)? _____

19. לפניך קטע שחסרים בו שבעה פעלים. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים,

על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

זוגמה: המורה **התחשב** (ח-ש-ב) בתלמיד.

אנשים ש _____ (ר-ג-ל) להשתמש יום-יום באינטרנט _____ (ע-ו-ד)

על עצמם שעבורם האינטרנט הוא כלי כל כך שימושי, עד שמוזר להם לחשוב על עולם

שאינו _____ (מ-ח-ש-ב). אולם קיימים מקומות בעולם שבהם התשתית הפיזית

אינה _____ (א-פ-ש-ר) גישה לטכנולוגיות המידע. במקומות אלה אנשים אינם

_____ (ש-ל-ט) באנגלית והם _____ (ר-ת-ע) מהעולם הדיגיטלי או

שאינם _____ (י-ד-ע) כלל לקיומו של עולם זה.

השם

20. לפניך קטע שחסרים בו שבעה שמות. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את השם המתאים, על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
דוגמה: **תַּעֲלִית** (ג-ל-י/ה) זו שיפרה את איכות החיים של רבים.

האינטרנט מנפץ את _____ (ג-ב-ל) הזמן וה _____ (ק-ו-מ) בהפצת מידע. הוא מאפשר _____ (ל-מ-ד) יחידנית ו _____ (נ-ח-י/ג-ח-ה) קבוצות, אך _____ (מ-צ-א) שעולים ממחקרים מראים כי אף שהאינטרנט יכול לתרום לקידום שכבות "חלשות", התוצאה בפועל היא _____ (ע-מ-ק) הפערים. מתברר כי יש הבדלים ניכרים בנגישות לאינטרנט בין שכבות מבוססות לשכבות הסובלות מ _____ (צ-ו-ק) כלכלית.

21. א. לפניך שתי קבוצות של שמות.

בכל קבוצה הקף את השם היוצא דופן מבחינת דרך התצורה.

(1)	השוואה	שוויונית	שוויון	משוואה
(2)	מהות	ישות	טעות	כמות

ב. לפניך קבוצת שמות. הקף את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה.

שינוי	ביטוי	פינוי	דימוי

ג. לפניך שני שמות. הוסף ליד כל אחד מהם שם שדרך תצורתו זהה.

(1)	אנושי	שם נוסף: _____
(2)	מחשב	שם נוסף: _____

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או למסס אלא ברשות משרד החינוך